

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-172/21 - 1

Kohtuasi C-172/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

19. märts 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Landgericht Köln (Kölni apellatsioonikohus, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. märts 2021

Hageja ja apellant:

EF

Kostja ja vastustaja apellatsioonimenetluses:

Deutsche Lufthansa AG

[...]

Landgericht Köln

Kohtumäärus

Kohtuasjas

EF, [...] Berliin,

hageja ja apellant,

[...]

versus

Deutsche Lufthansa AG, [...] Köln,

ET

kostja ja vastustaja apellatsioonimenetluses,

[...]

Menetlus peatatakse.

Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitatakse ELTL artikli 267 alusel liidu õiguse tõlgendamise kohta järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas tavahinnast madalam ettevõtjatele mõeldud lepinguline hind (käesoleval juhul 169,00 euro asemel 152,00 eurot), mis põhineb lennuettevõtja ja [lk 2] teise ettevõtja vahel sõlmitud raamlepingul ja millega saavad ärireisideks broneeringuid teha vaid asjaomase ettevõtja töötajad, on määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause tähenduses hinnaalandus, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav?

2. Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, kas siis ei ole sellise ettevõtjatele mõeldud lepingulise hinna puhul tegemist ka lennuettevõtja või reisikorraldaja pidevate lendajate programmi või muu äriprogrammiga määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teise lause tähenduses?

Põhjendused

I.

1.

Hageja esitab lennuettevõtjast kostja vastu hüvitise nõude summas 250 eurot, tuginedes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrusele (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10; edaspidi „määrus (EÜ) nr 261/2004“).

Nõude aluseks on järgmised asjaolud.

Hagejal oli kinnitatud broneering kostja 15. juuni 2019. aasta lennule LH 191 Berliinist (Tegel) Frankfurti ning sama kuupäeva jätkulennule EN.8858 Frankfurtist Firenzesse. Ümberistumiskohta viiv lend LH 191 oleks pidanud väljuma kell 14.45 ja saabuma kell 15.55. Jätkulennu EN 8858 väljumisaeg oli kell 16.50 ja saabumisaeg kell 18.20. Ümberistumiskohta viiv lend hilines ja jõudis sihtkohta alles kell 16.53. Seetõttu jäi hageja maha jätkulennust. Pakutud asenduslennuga jõudis hageja oma sihtkohta kell 23.43.

Vahemaa Berliini (Tegel) ja Firenze vahel on lühem kui 1500 km.

Lennud olid broneeritud hageja tööandja, äriühingu Borderstep Institut GmbH kaudu ettevõtjatele mõeldud lepingulise hinnaga, mis oli sätestatud kostja ja

2

äriühingu vahel sõlmitud lepingus. Lepingust tulenevalt kehtis tavahinna 169,00 eurot asemel alandatud hind 152,00 eurot. Sellise hinnaalandusega saavad lende ärireisideks broneerida ainult äriühingu Borderstep Institut GmbH töötajad. [lk 3]

Hageja pöördus esmalt äriühingu EUClaim Deutschland GmbH poole, kes esitas kostjale 8. augusti 2019. aasta kirjaga hageja nimel 250,00 euro suuruse hüvitise nõude. 9. septembri 2019. aasta kirjaga esitas hageja kostjale oma esindaja kaudu uuesti hüvitise nõude. Kostja nõuet ei täitnud.

2.

Esimese astme kohus jättis hagi rahuldamata. Kohus leidis, et tulenevalt määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimesest lausest ei kuulu asi määruse kohaldamisalasse. Broneeringuks kasutatud hinna puhul on tegemist hinnaalandusega, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav. Hind on avalikkusele kättesaadav, kui selle hinnaga saab broneeringut teha põhimõtteliselt igaüks. See järeldus kehtib ka juhul, kui konkreetse hinna kasutamiseks peavad täidetud olema teatavad broneeringu tegija isikuga seotud tunnused, nagu see on näiteks pensionäride või laste puhul kehtivate hindade korral. Ettevõtjatele mõeldud lepingulise hinna kasutamine ei nõua aga isikuga seotud tunnuse olemasolu, vaid eeldab tööandja ja asjaomase lennuettevõtja vahelist lepingut, milles on sätestatud kasutamise individuaalsed tingimused, näiteks miinimumkäive ja konkreetset hinnad. Sellega määratletakse sellist hinda kasutada saavate isikute ring niivõrd konkreetset, et hind ei ole enam igaühele vahetult või kaudselt kättesaadav.

3.

Hageja esitas esimese astme kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse, milles ta jääb oma nõude juurde.

Hageja leiab, et määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimene lause ei hõlma ettevõtjatele mõeldud lepingulisi hindu ning seega on määrus kohaldatav. Viidatud säte hõlmab üksnes lennuettevõtjate või reisikorraldajate (praeguste või endiste) töötajate suhtes kehtivaid erihindu (nn *Industry Discounts* või *Agent Discounts*). Sellistel juhtudel ei ole tegutseva lennuettevõtja huvi tema lendude kasutamise vastu puhtalt majanduslik ning seda silmas pidades soovis määruse andja sellised juhtumid määruse kohaldamisalast välja jätta. Suurettevõtjale pakutakse lepingulist hinnaalandust aga eesmärgil, et see broneeriks lennuettevõtjalt võimalikult palju lende. Lennureisijatelt, kes maksavad sellise hinna juures pea täishinna ja ei ole tegutseva lennuettevõtjaga muul viisil lähemalt seotud, ei soovinud määruse andja õigust hüvitisele ära võtta. See on vastuolus määruse põhieesmärgiga kaitsta tarbijaid. Broneeringuks kasutatud hind on ka avalikkusele kättesaadav. Avalikkuseks peetakse selles kontekstis [lk 4] väljaspool lennuettevõtja ettevõtet olevate isikute kogumit.

Peale selle on hageja sõnul asjakohane ka määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teise lause kohane erand erandist, kuna ettevõtjatele mõeldud lepingulisi hindu tuleb pidada pidevate lendajate programmiks. Selliste raamlepingutega on ettevõtja kui klient lennuettevõtjaga lepingu kehtivuse ajal vähemasti faktiliselt seotud.

Kostja palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

II.

Apellatsioonkaebuse lahendamiseks on vaja Euroopa Kohtult vastuseid eelotsuse küsimustele.

1.

Küsimus on asjas otsuse tegemiseks määrava tähtsusega. Kui ettevõtjatele mõeldud lepinguline hind on hõlmatud määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lausega ega kuulu määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teises lauses sätestatud erandist tehtud erandi alla, siis tuleks apellatsioonkaebus rahuldamata jätta. Kui see aga nii ei ole, siis tuleks apellatsioonkaebus rahuldada, sest sellisel juhul oleks hagejal õigus saada nõutud hüvitist. Hageja saabus oma lõppsihtkohta 5 tunni ja 23 minuti pikkuse hilinemisega. Kostja ei märkinud, et esinenud oleks erakorralisi asjaolusid määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses.

2.

Küsimus, kas niisugune vaidlusalune ettevõtjatele mõeldud lepinguline hind nagu käesoleval juhul tähendab määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause tähenduses hinnaalandust, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav, ja kas sellise hinna puhul ei ole tegemist ka pidevate lendajate programmi või muu äriprogrammiga määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teise lause tähenduses, sõltub määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 tõlgendamisest, milleks on juhul, kui tõlgendamises esineb kahtlusi, pädev Euroopa Kohus.

3.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu senises praktikas on leitud, et hinnaalandus, mis põhineb lennuettevõtja ja teise ettevõtja vahelisel raamlepingul ja mida saavad sihtotstarbeliselt ärireisideks kasutada vaid asjaomase ettevõtja töötajad, on määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause tähenduses hinnaalandus, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav, [lk 5] (Landgericht Kölni 17. märtsi 2020. aasta otsus 11 S 33/19, juris; Landgericht Kölni 17. novembri 2020. aasta otsus 11 S 373/19, ei avaldata).

4

a)

Küsimuses, kas ettevõtjatele mõeldud lepingulised hinnad, mis kehtivad ettevõtjate suhtes vaid pärast lepingu sõlmimist lennuettevõtjaga, on hinnad, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadavad, ollakse kohtupraktikas ja õiguskirjanduses väga erinevatel seisukohtadel.

Samamoodi nagu on hageja õiguskäsitus, leitakse õiguskirjanduses valdavalt, et määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teise võimalusega on hõlmatud üksnes vabal turul puuduvad funktsionaalsed hinnaalandused, mida tehakse nimeliselt lennuettevõtjate või nendega koostööd tegevate reisikorraldajate või reisibüroode töötajatele, nt *Industry Discount* (ID), *Agent Discount* (AD) ja *Personal Education Program-Tarif* (PEP) [...]. Avalikkuseks saab pidada vaid väljaspool lennuettevõtja ettevõtet olevate isikute kogumit, mitte aga lennuettevõtja või temaga koostööd tegevate reisikorraldajate töötajaid [...], kusjuures piisab sellest, et hind on kättesaadav ka avalikkuse nendele osadele, kes on seotud klientide individuaalsete tunnuste poolest – lapsed, õpilased, üliõpilased, pensionärid [...]. Ka ettevõtjatele mõeldud lepingulised hinnad on selliselt määratletud avalikkuse osadele vähemasti kaudselt kättesaadavad [...]. See tuleneb kõnealuse käsituse järgi vähemasti viidatud sätte mõttest ja eesmärgist, mis kajastub määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teises lauses sätestatud erandist tehtud erandis [...]. **[lk 6]**

Teadaolevalt on kohtupraktika – kuivõrd see on juurdepääsetav ja avaldatud – lahknev ega ole väljakujunenud. Amtsgericht Hamburg (Hamburgi esimese astme kohus, edaspidi „AG Hamburg“) leiab näiteks, et ettevõtjatele mõeldud lepinguliste hinnaalanduste korral ei ole määruse kohaldatavus välistatud (AG Hamburgi 1. novembri 2019. aasta määrus 23a C 83/19), kuid Amtsgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus, edaspidi „AG Köln“) (AG Kölni 4. novembri 2016. aasta otsus 136 C 155/15), Amtsgericht Bremeni (Bremeni esimese astme kohus, edaspidi „AG Bremen“) (AG Bremeni 16. jaanuari 2020. aasta otsus 16 C 313/19) ja Amtsgericht Frankfurt am Maini (Frankfurt am Maini esimese astme kohus, edaspidi „AG Frankfurt am Main“) (AG Frankfurt am Maini 4. aprilli 2019. aasta otsus 32 C 1964/18) eri kolleegiumide hinnangul ei ole määrus ettevõtjatele mõeldud lepinguliste hinnaalanduste korral kohaldatav. Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Maini apellatsioonikohus, edaspidi „LG Frankfurt am Main“) on otsustanud, et isegi ühe kutseala esindajate kogumile – ajakirjanikele – antud hinnaalandust ei saa pidada avalikkusele vahetult või kaudselt kättesaadavaks (LG Frankfurt am Maini 6. juuni 2014. aasta otsus 24 S207/134s, viide *Schmid*, NJW 2015, 513, 5. joonealune märkus).

b)

Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et käesolevas asjas vaidlusalune ettevõtjatele mõeldud lepinguline hind ei ole „avalikkusele kättesaadav“. Erinevalt õiguskirjanduses esindatud seisukohast ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul alust eeldada, et määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese

lause teine võimalus on kohaldatav vaid lennuettevõtjate ja reisikorraldajate töötajate funktsionaalsete hinnaalanduste suhtes. On tõsi, et funktsionaalseid hindu on nimetatud ka komisjoni suunistes määruse tõlgendamise kohta. Suunistes on määruse artikli 3 lõike 3 esimese lause kohta märgitud: „*Selle sättega on hõlmatud erihinnad, mida pakuvad lennuettevõtjad oma töötajatele*“. Suuniste põhjal ei saa aga – olenemata suuniste siduvuse puudumisest – teha järeldust, et viidatud sättega on hõlmatud üksnes sellised hinnad. Seda ei toeta juba määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teises lauses sätestatud erandist tehtud erand, mille kohaselt ei kehti esimene lause pidevate reisijate programmi suhtes. Kui esimene lause hõlmaks algusest peale vaid lennuettevõtja enda töötajate ja lennuettevõtjaga seotud ettevõtjate töötajate suhtes kehtivaid hindu, oleks erandi tegemine erandist täiesti ebavajalik, sest selliste hindade puhul ei oleks nagunii tegemist pidevate lendajate programmidega. Seega oleks määruse andja saanud sellise normikäsituse korral teise lause täielikult ära jätta. Tõsiasi, et ta seda ei teinud, tuleneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul siduv järeldus, et esimene lause ei hõlma mitte üksnes lennuettevõtja enda töötajate ja reisikorraldajate töötajate suhtes kehtivaid funktsionaalseid hinnaalandusi. Ühes osas õiguskirjandusest esindatud seisukohast, mis on sellega vastuolus, ei selgu samuti, kuidas tuleb viia selline käsitus kooskõlla teise lausega. Vaid ühes allikas on selle kohta märgitud, et teine lause kujutab endast kõigest deklaratiivset sätet, kuna nagunii ei hõlma esimene lause pidevate lendajate programmi – tegemist on vaid EL seadusandja „teenindusnormiga“ [...] [lk 7] [...]. Eelotsusetaotluse esitanud kohus sellega ei nõustu. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on tegemist ringtõestusega (*circulus vitiosus*).

Ümberpöörduvalt näib – olgugi et eelotsusetaotluse esitanud kohtul ei ole vaja seda otsustada –, et hind ei pea tingimata olema kättesaadav kogu avalikkusele. Avalikkuse tunnus on väga hästi täidetud ka siis, kui hind on kättesaadav vaid teatud osale avalikkusest, mis on määratletud objektiivsete isikuga seotud kriteeriumide põhjal, nagu see on näiteks laste või pensionäride suhtes kehtivate hindade puhul (nii ka AG Bremeni 16. jaanuari 2020. aasta otsus 16 C 313/19). Sellisel juhul tekib aga küsimus, millist laadi peavad olema rühma kindlaksmääramise kriteeriumid, et hinna puhul saaks veel rääkida avalikkuse ühele osale kättesaadavast hinnast viidatud sätte tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul saab avalikkuse ühte osa eeldada vaid siis, kui rühma määratlemisel võetakse aluseks rühma liikmete objektiivsed isikuga seotud tunnused, näiteks vanus või olevalt asjaoludest ka õpilase või üliõpilase staatus. Ettevõtjatele mõeldud lepingulise hinna puhul ei tulene kuuluvus rühma aga mitte lennureisija isikuga seotud tunnusest, vaid lennureisija tööandja lepingulisest suhtest lennuettevõtjaga. Nii ei piisa hinnaalanduse kasutamiseks sellest, et reisija on teatud suurusega ettevõtja töötaja. Eelnevalt peab ettevõtja olema sõlminud asjaomase raamlepingu. Hinnaalanduse andmine on seega seotud *inter partes* kriteeriumiga, mille on kindlaks määratud raamlepingu pooled (AG Bremeni 16. jaanuari 2020. aasta otsus 16 C 313/19).

Ka siis, kui soovitakse eeldada, et kuuluvus rühma määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause tähenduses tuleneb sellest, et klient on

lennuettevõtjaga lepingu sõlminud ettevõtja töötaja, ei oleks käesoleval juhul vaidlusalune hind sellele „avalikkuse osale“ – isegi mitte kaudselt – vabalt kättesaadav. Nimelt ei saa soodushinda vabalt kasutada ka hinnaalanduse kohta raamlepingu sõlminud ettevõtja töötajad. Vaidlust ei ole selle üle, et vaidlusalune hind kehtib sihtotstarbeliselt vaid töösuhte raames tehtavate ärireiside puhul, mitte aga töötajate erareiside puhul. Kõnealuselt selgelt määratletud sihtotstarbest tulenevalt ei sõltu hinnaalanduse kasutamine enam ainult reisija isikuga seotud tunnustest ja enam ei ole tegemist avalikkusele kättesaadava hinnaga (nii ka AGt Kölni 4. novembri 2016. aasta otsus 136 C 155/15 [...] [lk 8] [...]). See on ka määrav erinevus teistest võimalikest hindadest, mis kehtivad avalikkuse ühe osa suhtes. Näiteks laste või pensionäride puhul kehtivad hinnad on kasutatavad reisi eesmärgist olenemata. Ka õpilaste ja üliõpilaste hindade puhul puudub üldjuhul tingimus, et neid saab kasutada vaid kooli või ülikooliga seotud lennureisideks.

4.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei ole niisugune hind nagu on vaidluse all hõlmatud ka määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teises lauses sätestatud erandist tehtud erandiga, mille kohaselt on määrus olenemata sama lõike esimesest lausest kohaldatav reisijate suhtes, kellele on lennuettevõtja või reisikorraldaja väljastanud piletid pidevate lendajate programmi või muu äriprogrammi alusel (LG Kölni 17. märtsi 2020. aasta otsus 11 S 33/19, juris; LG Kölni 17. novembri 2020. aasta otsus 11 S 373/19, ei avaldata).

Kohtupraktikas ja õiguskirjanduses ollakse aga pea üksmeelselt seisukohal, et viidatud sättega on hõlmatud niinimetatud püsikliendi- või lennumiilide programmid. Siiski leidub ka seisukohti, et tegelikult on ka ettevõtjatele mõeldud lepinguliste hindade eesmärk säilitada pidevaid lendajaid ja leida uusi kliente ning seepärast on teises lauses sätestatud erandist tehtud erand kohaldatav ka sellistele hindadele [...]. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 teises lauses viidatud pidevate lendajate programmi või muu äriprogrammi mõisteid ei saa siiski käsitada sedavõrd laialt. Nimelt on lõpuks iga hinnaalanduse eesmärk säilitada kliente. Kui aga pelka hinnaalandust pidada juba piisavaks, et kohaldada teises lauses sätestatud erandist tehtud erandit, tooks see taas kaasa juba eespool kirjeldatud tagajärje: määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teise võimalusega ei oleks lõpuks hõlmatud mitte ükski hinnaalandus, mida tehakse väljaspool ettevõtjat olevatele isikutele (viimased ei ole ju kliendid selle sõna tegelikus tähenduses), ja teise lause säte oleks täiesti ebavajalik. Esimese lause säte oleks sellisel juhul kohaldatav vaid funktsionaalsetele hinnaalandustele. Kui see aga oleks olnud määruse andja kavatsus, oleks tal olnud väga lihtne see esimeses lauses ka sõnaselgelt välja kirjutada ja ebavajalik teine lause ära jätta. Seda määruse andja aga just nimelt ei teinud. Lähtuda ei saa ka sellest, et teises lauses sätestatud erandist tehtud erandit kasutades soovis määruse andja keerulisel moel ümberütlevalt reguleerida seda, et määruse kohaldamisalast tuleb välja jätta vaid funktsionaalsed hinnad. Kirjeldatud kaalutlustel lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus sellest, et teise lausega ei ole hõlmatud ettevõtjatele mõeldud lepingulised hinnad, vaid see on kohaldatav vaid

lennureisijatele, kellele on väljastatud lennupilet preemiana tulenevalt osalemisest pidevate lendajate programmides või [lk 9] muudes äriprogrammides, eelkõige lennumiilide kogumise programmides (nii ka AG Kölni 4. novembri 2016. aasta otsus 136 C 155/15).

[...]

[..., allkirjad]

TÖÖDOKUMENT